

Josip Lovriha

1. Od šole do odvođenja

- Blo je zelo žalosno, to kar smo mi doživljali, začelo je mladih let ko smo mogli v šolo, je že začelo, ni blo dovoljeno slovensko, smo mogli v šoli italjansko... jezike, katere doma nismo poznali tega jezika, mi smo govorili vse po maternjem jeziku slovenskom. Tu je bil začetek, da ne govorimo pol naprej. Začelo je težka doba, vse je končalo (...) se šlo na delo, in začelo je to (...) za preživljat, začelo s 14. letom in so fašistične oblasti nas odpeljale v južno Italijo.

2. Od pada Italije do odvođenja u Njemaču

- Prva žrtev je bila že na Snežniku, eden z Doline ki je šel (...) I tu je sledilo naprej, ko smo mi mlade odpeljali dol v Italijo, je sledilo (...) dokar je Italija prepala, a to se pravi, 43. je Italija prepala in mi smo zbrali kako (...) da gremo (...) do jučer pod Angležimi, Južne italije so zbrali, so šli partizane, mi smo bili na tej strani smo bli s nemci in peljano (...) smo šli protiv domu, Bolonje, nahajali smo se v Foggi in južni Italiji dolje. Smo šli v Bolonjo, v Bolonji smo stopli dol, smo se bojali da bojo nas Nemci zasedli, in (...) smo šli nazaj na vlak naprej. Smo prišli v Mestre (...) smo tudi vprašali da bi stopili dol, ni treba, nemcov ni, lahko greste medtem ko so kako so zadnji hit, ali so prišli ali niso, povedli resnico, tako da so nas zasedli nemci, po tem pa odpeljali v Nemčijo.

3. Rad u Njemačkoj i povratak

- So nas odpeljali v Westfalijo, to je južna Nemčija, ne? V Dortmund, tam spet so nas (...) v rudnik, 2000 metrov pod zemljo, in (...) ko smo bili več mladi, jaz sem imal tokrat 18. let, ma smo bli tud z enimi 17. let, (...) od vseh 3 letnike, k smo bili v Nemčiji, prej v Italiji, pol v Nemčiji nas niso sprejeli za rudnik ker smo bili preveč mladi ker je delo preveč zahtevno. So vendarle... Mormo priznati da so Nemci v resnici dobro napravili, jesu nas odpeljali, pol so nas dali na odprto v Dortmund, samo ker smo (...) takem mestu, ko je bilo v Italiji Foggia, je bila bombardirana neprenehana, neprenehana se pravi po noči in po dnevi tu je bilo zmeraj, bombe padale...tako da smo mi od enega fanta, torej 24. je bil (...) se pravi 19 let, je že umrel ta prvi (...) tako je bilo (...) u Dortmund. Nemčije, je bla istoč, tokar je dol, nazej, bombardirali so, ker je Nemčija bila na meji s Holandsko. Ja, in to je šlo do kraja, in tudi Nemčija je propala, in potlej sete, ne vem, po času, po času, znaj so nas pripravil domov, to su bla moja meza ki so nas oslobodili, smo bili... v septembru smo šli tam, ne. In pa smo šli res iz Slovenije (...) so nas spremljali in prihajali domov, ne. So nas prihajali v Ljubljano, in potem smo z vlakom šli od Divače domov.

4. Življenje v Dortmundu

- V Dortmundu... Še v Dortmundu se dalo (..) ne, jst ne blo... ma ne blo kakor v Straulager, ne... Mi smo bili... smo delili, ne... nam je ne bilo hudo. Matek smo delili, smo dobili malo za jst enkrat na dan, ne... malo tokrat je blo, se dalo poset, ne... ni blo prvo tako hudo, ne.. hudo je blo v...

- Straulager?

- Ja... In sad, so pomrli naši fanti (...). Ki niso umrli so prišli domov, tudi, posledice, ne

- Koja armada, koja vojna cas je čuvala? Čuvari? U tom logorju gdje su barake, ko vas je čuvao? Njemačka vojska ili SS?

- To... v Nemčiji?

- U Nemčiji, da...

- V Nemčiji nemci, nemci...

- Ali su bili SS ili?

- Ne, ne... Mi jih nismo vidli, ne... Je bil jeden, je bil civil, ki nas je (...) če jez, v tovarni, ne... in vojska bi poklical njega ča je trebala, ne... I taj anes bi rekli kje je poljak, kje je slovinc, se nej jalo kaj je, ne... samo je bilo eden kar nas je imo srh čije su vse v jeden kar to tovarni, ne... ča je se zgodilo, ča je ča manjkao...

5. Spasilo ih njegovo pismo iz Njemačke

- To je blo recimo življenje cjele vojne, tistor ki je nes tako nobeden, sveda... vsak je poslovja... tak je blo v Jugoslaviji... ker je blo drugačje, to je blo partizanstvo, to je blo... si imel brata u pratizane... dobro je blo (...) tokrat so prišli Nemci domov moje mame, v Dolino, so prašli po može, je rekla mož je... pri Nemčiji, je rekla, ne... a ne doma, je bil partizanek ne... ma je rekla.... valda su zahtjevli dokaz i ona je dala to ker sam ja spisl iz Nemčije... jedino ko je bilo dobro ne...